

Inspirationstext

Wilkman, A. 2024. Undersökning: Den offentliga debatten har blivit så hätsk att även unga män drar sig undan den. Nyhetsartikel publicerad på YLE:s webbplats 5.11.2024. Hämtad 23.1.2026.

Undersökning: Den offentliga debatten har blivit så hätsk att även unga män drar sig undan den

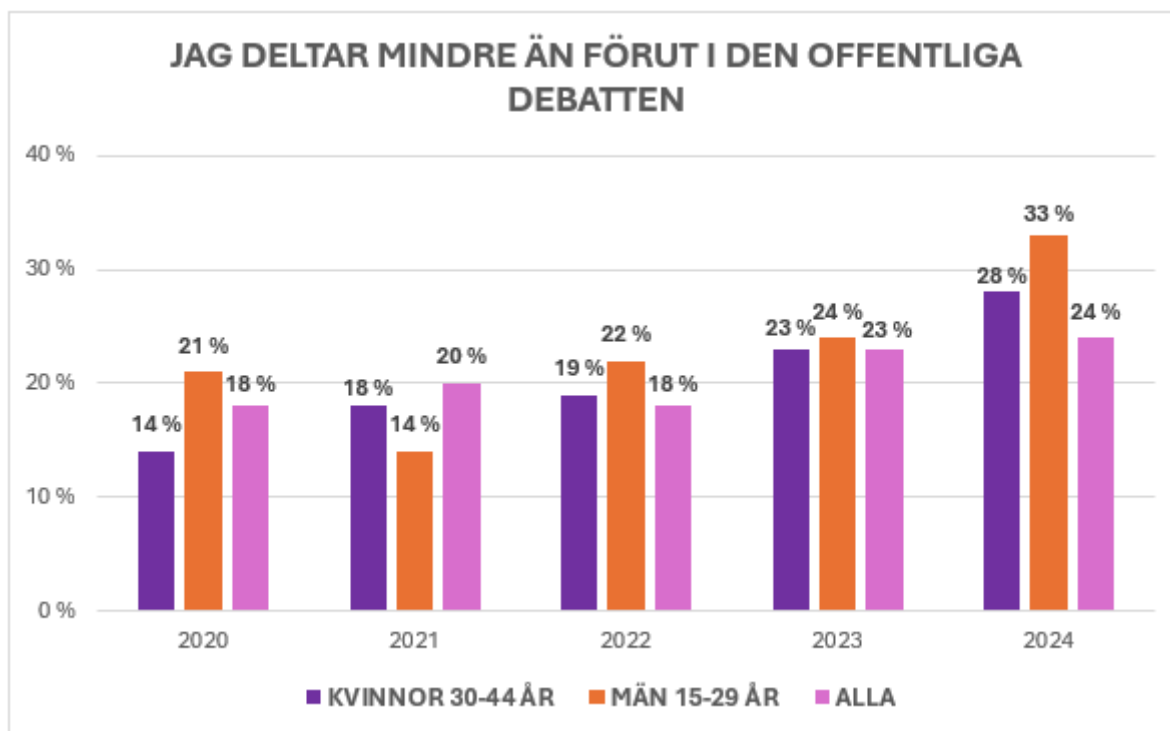
Det kan i värsta fall utgöra ett säkerhetsshot om en grupp människor väljer att inte delta i den offentliga debatten. Lyckligtvis går situationen att rätta till, och var och en kan påverka den.

Vad har kvinnor i åldern 30–44 år och pojkar och män i åldern 15–29 år gemensamt? Enligt en färsk enkätundersökning inom projektet Bra sagt är det just dessa grupper som i högre grad än andra drar sig undan den samhälleliga debatten.

Bland kvinnorna märktes denna trend redan för ett år sedan, men nu uppger även pojkar och unga män att de deltar mindre i samhällsdebatten än tidigare. Enligt forskarna skulle det ändå vara viktigt att alla känner att de kan delta.

– Det ger större förståelse för olika bakgrunder och livsöden och minskar ojämlikhet och marginalisering, säger **Anna-Maria Isola**, ledande forskare vid Institutet för hälsa och välfärd (THL). Isola leder THL:s delaktighetsforskning.

Att alla upplever att de kan påverka är också en säkerhetsfråga. Personer som upplever utanförskap söker oftare erkännande och gemenskap i grupper med koppling till brottslighet eller droger, såsom gäng.

Bland kvinnor i åldern 30–44 år har en allt större andel år för år uppgett att de drar sig undan den samhälleliga debatten. Nu uppger även en tredjedel av de unga männen att de deltar mindre än tidigare. Bild: Mikael Nieminen / Yle

Diskussionerna har blivit för hätska, men situationen går att rätta till

När sociala medier blev vanligare var det framför allt de ungas och kvinnornas åsikter som kom fram bättre. Nu verkar trenden vara den motsatta. Enligt Bra sagt-undersökningen var en dålig diskussionskultur den överlägset vanligaste orsaken till att kvinnor som befann sig mitt uppe i de mest intensiva småbarnsåren uppgav att de drog sig undan debatten. Samma orsak framgick också tydligt av de unga männens svar.

Jag tycker inte om att skriva kommentarer till exempel på Facebook. Folk missförstår en med avsikt, och/eller så går det inte att föra en saklig diskussion utan att den andra parten börjar skälla ut en.

kvinnor, 36

All slags extrema åsikter och ökad polarisering i diskussioner har gjort att jag inte längre upplever det som meningsfullt att delta i diskussioner på nätet.

man, 24

Jag vill inte bli en måltavla.

kvinn, 41

Diskussionerna är numera ofta hätska och i alltför många frågor bli man snabbt dömd av andra.

man, 24

Techjättar, såsom Meta, har påverkat även den finländska diskussionskulturen, säger **Hannu-Pekka Ikäheimo**, programdirektör på Sitra. På sociala medier styrs diskussionen av algoritmer och kommersiella incitament. Särskilt kvinnor upplever trakasserier och att de blir nedtystade på digitala plattformar, säger Ikäheimo.

Reglering på EU-nivå eller nationell nivå skulle kunna förbättra situationen, men samtidigt har också var och en av oss ett ansvar för hur debatten förs.

– Om vi på bara några år har lyckats köra samtalskulturen i botten, så borde vi väl också kunna rätta till den, säger Isola.

Enligt Ikäheimo och Isola är det framför allt makthavarna som kan påverka detta genom att föregå med gott exempel.

– Förändringen börjar med att politiker tar skeden i vacker hand och börjar tala mer respektfullt om människor. Jag är övertygad om att det går att uttrycka sig skarpt utan att vara kränkande.

Var och en bör vara vänlig mot andra och lyssna på vad de har att säga.

– När man lyckas skapa kontakt trots meningsskiljaktigheter känns det oerhört bra för båda parter.

Arbete och familj tar upp kvinnornas tid

Många kvinnor i åldern 30–44 år uppgav att de deltog mindre i debatten på grund av tidsbrist. Enligt Isola kan detta tyda på att vi ännu inte har uppnått jämställdhet mellan könen, utan kvinnor fortfarande bär en större del av ansvaret. Kvinnors karriärmöjligheter har förbättrats och deras karriärer uppskattas, men samtidigt faller ansvaret för till exempel hushållsarbete och organisering av vardagen fortfarande ofta på kvinnorna. När man samtidigt sköter jobb, barn och hem är det inte konstigt om tiden och energin inte räcker till för att delta i samhällsdebatten.

Isola funderar på om kvinnor i denna åldersgrupp kanske också saknar en gemensam fråga som de skulle vilja driva. En stark gruppidentitet ökar benägenheten att delta i diskussioner. Tidigare hade kvinnor i trettio- och fyrtiårsåldern moderskapsrörelsen, men i dag finns det inte nödvändigtvis någon motsvarande gemensam sak att kämpa för, säger Isola.

Unga män är inte intresserade

Många unga män som svarade på Bra sagt-undersökningen sa att de helt enkelt inte var intresserade av samhällsdebatten. De kunde däremot inte motivera varför de inte var intresserade. Enligt forskarna kan det bero på att de inte känner att diskussionskulturen är till för dem: i samhället diskuteras inte frågor som intresserar dem, och politiken känns avlägsen.

För att unga ska delta i debatten behöver samhällsfrågor diskuteras på ett mer begripligt sätt. Man borde använda ett språk som unga upplever som sitt. Isola ger ett exempel ur verkliga livet: Många människor anslöt sig till utvecklingsgruppen *Mikä vituttaa* (Vad känns för jävligt) som erbjöds av sysselsättningstjänsten för unga. När namnet ändrades till Utvecklingsgrupp för unga blev det mycket svårare att få deltagare.

Det skulle också vara bra om fler än bara experter och politiker fick komma till tals i medierna.

Att unga män drar sig undan kan också bero på att många av dem kanske inte upplever något behov av att göra något åt missförhållanden, säger Isola.

– En del kanske har det så bra att de inte känner något större behov av att kämpa för dem som utsätts för orättvisor.

Det känns lite som att samhället redan diskuterar de frågor som är viktiga för mig, så jag tror inte att det gör någon skillnad att jag upprepar dem.

man, 20

Det finns förmodligen också de som inte känner sig delaktiga i samhället. Då känns det som om det inte spelar någon roll om man deltar.

Det går att utbyta tankar också med en räfsa i handen

Vanliga människor måste inte delta i samhällsdebatten, åtminstone inte hela tiden. Om man ändå vill göra sin åsikt hörd men inte vill uttrycka den på sociala medier, finns det andra alternativ. Samhälleliga samtal kan vara väldigt informella och vardagliga – man kan till exempel prata om sina tankar med en lärare man känner. Förutom lärare har till exempel också journalister och socialarbetare en skyldighet att lyssna på medborgarna.

Om man vill kan man också till exempel underteckna ett medborgarinitiativ eller kontakta en politiker direkt. Isola skulle också vilja se fler gemensamma utrymmen för diskussion. Till exempel skulle man kunna utbyta tankar medan man räfsar under parkstädningss dagar som ordnas av kommunen.

– På sociala medier skriker man ofta ut sin åsikt ensam och det kan vara svårt att få igång en diskussion. Då uppstår heller inte känslan av att man kan påverka, säger Isola.

Vad är Bra sagt-undersökningen?

Bra sagt-undersökningen är en enkätundersökning som undersöker hur finländarna upplever det samhälleliga diskussionsklimatet.

- Undersökningen beställdes av Yle och Stiftelsen Dialogpaus.
- Undersökningen genomfördes nu för femte gången.
- Materialet samlades in 17.9–2.10.2024.
- Undersökningen är representativ för befolkningen. Urvalsstorleken är 2 016 personer och målgruppen är befolkningen över 15 år i Finland (fastlandet).
- Den statistiska felmarginalen för undersökningen är som högst cirka +2,2 procentenheter.